

ივერი

გაზეთის დასავეთად და გერძო განცხადებ-
ათა დასაბეჭდად უნდა მიჰმართონ: თვითონ
რედაქციას, ახალ-ბუბუთოვის ქუჩაზედ, სახ-
ლი № 9, შავრდოვის საგაზეთოს, ცენტრ-
ლურს ზ. გრიჭოვის წიგნების მაღაზიის.
ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრი-
ქონი რვა კაპ.

1877—1886 წელიწადი

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

1877—1886 წელიწადი

გაზეთი „ივერია“ 1 ივნის-
სიღამ წლის დამლევამდე
ღირს 6 მან. 50 კაპ.

ტფილისი, 12 ივნისი

მთელის ევროპის ქურნალ-გა-
ზეთობა ეხლა თითქმის მარტო
ბავარიის კოროლის ამბავზეა მო-
ცლილი. უველა ამანვე ჰელაპა-
რაკობს, უველა ამანვე ჰსჯის და
ბასაობს: ზოგი რას ამბობს, ზო-
გი რასა მიზეზად კოროლის უე-
ცარის სიკვდილისა.

გარდაცვალებული კოროლი ბა-
ვარიისა ლუდვიგ II იყო 41 წლი-
სა, დაიბადა 1845 წელსა და ეკუ-
თვნოდა მეტად ძველს გვარს—
ვიტტელსბახისას. იგი იყო უე-
როსი შვილი კოროლის მაქსიმი-
ლიანისა და დედად ჰუვანდა ქალი-
შვილი პრუსიის პრინცისა ვილ-
ჰელმისა. 10-ს მარტსა 1864 წ.
ამის სიკვდილის შემდეგ თვრამე-
ტის წლის ლუდვიგი ავიდა ბა-
ვარიის საკოროლო ტახტზედ.
ოვალად-ტანად მშვენიერმა და წა-
მოსადევმა უმწველიმა კოროლმა

პირველ ხანებშივე მოიპოვა სიყვ-
არული თავისის ერისა, უველას
უხაროდა მისი გამეფება და უველა
იმედოვნებდა, რომ ამისთანა კო-
როლის ხელში ბავარია ბედნიერი
იქნებოდა. რა თქმა უნდა, რომ მარ-
ტო ახალ კოროლის თვალ-ტანა-
დობის სიტუარეზედ არ იყო აგე-
ბული იგი იმედი. ლუდვიგი იყო
დიდის ჰუკის კაცი, დიდის ნიჭი-
სა და საოკრად ნასწავლი. ამას
მისნი მტერნიც კი აღიარებენ დღეს.
მეტად უყვარდა მეცნიერება და
ხელოვნება და დიდი მფარველი
და შემწე იყო ერთისა და მეორე-
საც. ნამეტანად უყვარდა მუსიკა
და ერთობ ხელოვნებისათვის არას-
ფერს არა ჰზოგავდა. თვისი დიდი
სიმდიდრე სულ ამანვე გადააგო-
და ბოლოს ხომ იქამდე მივიდა,
რომ აუარებელ ვალებში ჩავარდა.
თვისი სადგურები სხვა-და-სხვა ად-
გილას ისეთის ხელოვნებით და სი-
ტურფით მორთო და მემკო, რომ
კაცს გააოცებს დღესაც. მისი სა-
სახლეები ჰოვანდებანგაუ, ღინდენ-
ჰოჭი და ბერგი სწორედ სამოთ-
ხეს წარმოადგენენ, ისე დამაზად
და ტურფად მოწყობილნი და გა-
მშვენიერებულნი არიან. ნამეტანა-
ვად ბერგი, რომელიც მდებარე-

ობს ბავარიის მთებში შტარნბერგე-
რის ტბის პირად. ეს უკანასკნე-
ლი სასახლე მეტად უყვარდა ლუ-
დვიგსა და ერთობ ბავარის მთებში
ყოფნა ძალიან მოსწონდა გარ-
დაცვლილსა კოროლსა და ბევრ-
ჯერ აქ ატარებდა დროს.
სიუმაწვილითვე უკანაურის ხასია-
თებისა იყო, მარტოობა უყვარდა
და ერთდებოდა საზოგადოებას.
მთელს თავის დროს წიგნების კი-
თხვასა, სწავლასა და მუსიკობაში
ატარებდა.
ეს მარტოდ-ყოფნის სიყვარული
დღითი დღე უძლიერდებოდა ასე,
რომ ბოლოს და ბოლოს მი-
ნისტრების ნახვასაც ერთდებოდა
და ამ უკანასკნელ სამს წელიწად-
ში არც კი ინახუდებდა და თუ
რამ სახელმწიფო საქმე ჰქონდათ
მოციქულის პირით აცნობებდნენ
ხოდმე და იმავ მოციქულის პი-
რით ჰასუბი მოსდიოდათ. კო-
როლის საკვირვლად სძულდა ქა-
ლები და არ ეყარებოდა არავის მათ-
განს. პირველ ხანებში ლაპარაკიც
ჰქონიათ, რომ შეერთო ბავარიე-
ლის ჰერცოგის მაქსიმილიანის ქა-
ლი-შვილი სოფიო, მაგრამ ქორ-
წილი ვერ მოხერხდა და მას აქედ
ცოლის შერთვა ფიქრადაც ადარ-

მოსვლია ლუდვიგსა. ამასაც ამბო-
ბენ, ვითომც პირველი და უკანასკნე-
ლი საგანი მისის სიყვარულისა ნა-
პოლეონის ცოლი ევგენია იყოვო.
ლუდვიგი დიდი მომხრე იყო
გერმანიის გაერთებისა. თვითონ
მიმართულებით რომანტიკი სულ
იშით იყო გატაცებული, რომ
ოდესმე ენახა გერმანია ისე ძლიე-
რი და გაერთებული, როგორც სა-
შუალო საუკუნოებში გერმანიის
იმპერია იყო. თუმცა პრუსიამ 1866
წ. სხვათა შორის ბავარიაც დაამარ-
ცხა, მაგრამ საერთო გერმანიის
პატრიოტობა ისე ძლიერად ამო-
ქმედებდა ლუდვიგს, რომ მან,
როცა პრუსიას საფრანგეთთან
ომი ჰქონდა და შველა უჭირდა,
შურის-ძიება 1866 წლის დამარ-
ცხებისათვის არ ისურვა და თავის
წინანდელს მტერს, გერმანიის ერ-
თობის სიყვარულით, თავისი ჯარი
მიამგებდა. 1871 წელს ვერსალში
პრუსიის კოროლი ვილჰელმი მან
პირველმა ადიარა გერმანიის იმპე-
რატორად, პირველმა დაულოცა
ბატონობა გერმანიაში და თვითონ
ნაც თავისის ქვეყნით დაემორჩი-
ლა გერმანიის ბატონობას.
ამასთან ესეც უნდა ითქვას, რომ
თავისი ქვეყანა სრულად არ დაუ-

მონავა გერმანიის იმპერატორს და
ბევრი რამ შეურჩინა დაუმოკიდებ-
ლობისათვის. ამ მხრით მედგნად ედ-
გა გულ-და-გულ ბისმარკის პოლი-
ტიკას და არასფერს არ უთმობდა
ისეთს, რაც ბავარიის თავისუფლე-
ბას შეეხებოდა. ბავარია მისის მე-
ოხებით და სარჩლით დღესაც
უფრო თავისუფალია, ვიდრე სხვა
სახელმწიფოანი, რომელნიც გერ-
მანიის იმპერიას გაუერთდნენ და
რომელნიც ბისმარკმა ჩაითრია.
ბავარიაში გაძლიერებულია კა-
თოლიკეთა დასი, რომელსაც
ულტრამონტანებს ეძახიან და ამ
დროს მით უფრო დიდი ძალა
აქვს, რომ ბავარიეონი გადამე-
ტებით ბევრ წილ კათოლიკის სარ-
წმუნოებისანი არიან. ლუდვიგმა
აღაგმა ეს დასი და თითქმის ხელ-
ფეხი შეუკრა მოქმედებისათვის. ეს
ულტრამონტანთა დასი, გარდა
სარწმუნოების ინტერესებისა, სხვა
საპოლიტიკო ინტერესების მიმ-
ღვარნიც არიან. ეს დასი დღეს
აქამომდე ეურჩება პროტესტან-
ტულ პრუსიას და არა გზით არა
ჰნდომულობს მის უპირატესობას
გერმანიაში. ეს დასი დაუძინებელიც
მოქმედობს, რომ როგორმე გა-
მოიყვანოს ბავარია გერმანიის იმპე-

ფელეტონი

შარდენი საქართველოში
(ფრანგულიდან*)

ქან შარდენი დაიბადა პარიჟში 16
ნოემბერს 1643 წელს. ის იყო მდი-
დარი ჯავაიჩის შვილი. 1665 წელს
შარდენი წავიდა აღმოსავლეთ-ინდო-
ეთში, სადაც ხუთი წელიწადი დაჰ-
ყო. 1670 წელს, მისის ნახევარში
შარდენი დაბრუნდა პარიჟში. 17
აგვისტოს 1671 წელს ისევე გაემგზა-
რა აღმოსავლეთისკენ. ამ მოგზაუ-
რობის დროს შარდენმა საქართვე-
ლოზედ გამოიარა და მშენიერად ას-
წერა ეს ქვეყანა და ყოველივე, რაც
იმას ვადახდა აქ. 1677 წელს შარ-
დენი ევროპაშივე დაბრუნდა და 1681
წელს ლონდონში დასახლდა. აქ თეო-
თან კარლ II ხელით მიიღო კავა-
ლერობის ხარისხი. შემდეგში მევემ
გაგზავნა ის ჰოლანდიაში და დააყე-
ნა ნოქრად აღმოსავლეთ-ინდოეთის
ინგლისის ამხანაგობისა. შარდენი
გარდიცვალა ლონდონის მახლობლად
1713 წელს, იანვრის 15-ს. აი შარ-
დენი როგორ აღწერს თავის მოგზაუ-
რობას საქართველოში.

I

... 10 სექტემბერს ისტაურში მო-
ვედით. ისტაური არის სამეგრელოს
ნათ-საყუდელი და საკმაოდ კარგია
*) Les voyages de Jean chardin 14
etc.

ზაფხულობით. იქა დგებიან ხომალ-
დები, რომელნიც კოლხიდაში მოდიან
საეპკორად. როცა ჩვენ მოვედით, იქ
შვიდი დიდი ხომალდი იდგა. ჩვენმა
ნაეის მოძღვარმა დაამბევიანა ხომალ-
დი ოთხის ლუზით და დაამბევიანა
ანძობი. ისტაური უდაბური და უყუ-
ცური ადგილია. ეპკრები იქ წნორის
ქოხებს აკეთებენ, თუ არ ეწინიანთ
აფხაზებისა. უშიშარობა იქ ყოველთვის
არ არის ხოლმე. ამ ქოხების გარდა,
იქ სახლი არ არის.
კოლხიდა მდებარეობს შავი-ზღვის
ნაპირზედ. აღმოსავლეთით იმას სამ-
ზღვრავს პატარა სამეფო, რომელიც
შეადგენს საქართველოს ნაწილს და
რომელსაც ადგილობრივი მცხოვრე-
ბნი უწოდებენ იმერეთად, სამხრეთით
— შავი-ზღვა, დასავლეთით — აფხაზე-
თი, ჩრდილოეთით — კავკასიის მთები.
მისი სიგრძე ზღვიდამ მთებამდინ არის
და სიგანე — აფხაზეთიდან იმერეთამ-
დინ. იმის სამზღვრებს შეადგენენ
კორაქსი და ფაზი — ძველი ისტო-
რიკოსების სახელოვანი მდინარეები,
რომელნიც ესლა კადორად და რომ-
ნად იწოდებიან. პირველი ჰყოფს
კოლხიდას და აფხაზეთს, მეორე კოლ-
ხიდას და იმერეთსა. კოლხიდას სი-
გრძე ას-ათ ევზზედ მეტია. ეს მე ეი-
ცი არა მარტო იქაურ მცხოვრებლე-
ბისაგან გაგონებით, არამედ იმითიც,
რომ მე თითონ ერთის კუთხიდან
მეორემდის დამივლია. კოლხიდას ერთ
დროს ჩრდილოეთის მხრივ სამოცის
ეჯის სიგრძის კედელი ჰქონდა აფხა-
ზეთისაგან საფარად, მაგრამ დიდი
ხანია რაც ეს კედელი დაინგრა; ენ-

ლა ტყეები იმისი დამცველი და უდი-
დესი იმედი. კავკასიის მცხოვრებნი
შეადგენენ იმ მემოარ ხალხს, რომე-
ლიც ეგრე გათქმულია გუნების სახე-
ლით, და რომელიც ესლა პატარა-
ტარა ტომებად არის რამდენადმე და-
ყოფილი.
II
როდესაც ჩვენი ხომალდი დადგა,
როგორც ესთქეი, ისტაურას ნათ-სა-
ყუდელში, მე და ერთი ეპკარი ბერ-
ძენი, რომელიც თან მომდევდა, გავე-
დით ნაპირზე. მე იმედი მქონდა, რომ
ეიშოვიდი იქ სახლს, რამე ხორაგს
და შემწეობას. ეს იმედი არ იყო
მართლად უსაფუძვლო, რადგან შეიღ
ხომალდს ეხედავდი ნათ-სადგურში.
მაგრამ ძრიელ მოეტყუელი: იქ მე ვე-
რაფერი ვერ ვიშოვე. ისტაურის მი-
დამო მთლად ტყით არის შემოსილი.
იქ, ნაპირიდან ას ნაბიჯზედ, გამარ-
თულია მიდანი, რომელსაც უქირავს
სიგრძით 250 ნაბიჯი და სიგანით 50
ნაბიჯი: ეს არის სამეგრელოს დიდი
ბაზარი. გარდა ამისა აქ არის ქუჩა,
რომლის ორივე მხარეებზედ გამწკრი-
ვებულია ასიოდე წწული ქოხი. თი-
თო ეპკარი იქერს თითო ქოხსა, ბი-
ნადედა შიგ და იქვე ჰმართავს დუ-
ქანსა, სადაც აწყობს მხოლოდ იმდენ
საქონელს, რამდენის გაყიდვაც შეიძ-
ლება ორ-სამ დღეში. იქვე ნაყიდ სა-
ქონელს და ისეთ სავაქროს, რომელიც
მალე ვერ გაიყიდება, ხომალდში
ინახვენ, რადგან ნაპირზედ შიშინაო-
ბაა. ბაზარში სხვა არაფერი არ არის.
არც ერთის გლეხის სახლი არ არის

ახლო-მახლო. ჩემმა ეტიკმა დაბარა
ბაზარში მოსულ გლეხებს, რომ მე-
ორე დღეს ღამი მოეტანათ, გლეხე-
ბი დაეპირდნენ, მაგრამ კი არ შეე-
ვისრულეს დაპირება. მე ძრიელ გავ-
კვირდი და შევწუხდი, როდესაც აქ
ვერაფერი საზარლო ვერ ვიშოვე გასა-
სყიდი, რადგან ჩვენი საგზალი კიდეც
თავდებოდა. ბაზარში ენახე მხოლოდ
გასასყიდად შეზარკილებული მონეი
და რამდენიმე ტატეელი აკცი მშვილდ-
ისრით ხელში, რომელთაც ხალხი
უფრთხობდა. ესენი მებაჟეები იყენენ.
უფრო შევწუხდი და მეწყინა, რო-
დესაც გავიგე, რომ ოსმალები და
მთავარი გურიელი შესულიყვნენ ჯა-
რებით სამეგრელოში, დეწყუთ ომი,
სტარკავდნენ თავიანთ მეზობლების
სახლებს და იტაცებდნენ ხალხს და
პირუტყვს, სადაც კი მოასწროდნენ.
მე დიდი იმედი მქონდა სამეგრელოში
მყოფ ტეატნებისა მეგონა, რომ
იმით ექნებოდათ სახლი, სადაც შეიძ-
ლებოდა უშიშრად დაბინავება, და
რომ ისინი მალე გამისტუმრებდნენ
სპარსეთში. იმათი სახლი იყო ისტა-
ურიდან ხმელით 40 ევზედ, ზღვით
55 ევზედ. გაგზავნენ აკცი მისიო-
ნერების უფროსთან და გავატანე წე-
რილი. წერილით ვაცნობებდი, რომ
მე სამეგრელოში ვარ, საქირო საქ-
მებისთვის სპარსეთში მივდივარ და,
მასთან ჩემ შესახებ წერილები მაქვს
საფრანგეთის ელჩისა, გენუის რეზი-
დენტისა, საბერძნეთის კაპუტინების
წინამძღვრისა და კონსტანტინეპო-
ლელ ტეატნების ეპკოლებისაგან, და
ძრიელ დაბეჯითებით ვიხოვედი გამო-

ევზენა ვინმე, რომელსაც შესძლები-
ყო მოეცა საქირო ცნობები ჩემის
მოგზაურობის შესახებ მინდოდა ფუ-
ლით დამეპირავებინა შიკრიკი, მაგ-
რამ ფულის მაგიერ ტილო მომთხო-
ვეს. ჩემი ეტიკი გაურვიდა ორ თოფ
ლურჯ ტილოდ იმ პირობით, რომ
შიკრიკი ორ დღე ნახევარში უნდა
დაბრუნებულიყო უქან. ეს ორი თო-
ფი ტილო კაჭჭას ორ ფრანკად ღირს.
მე ძრიელ დალონებული და შეწუხე-
ბული დაებრუნდი ხომალდზედ, რად-
გან თურმე ისეთ ქვეყანაში მოესუ-
ლიყავ, სადაც არავითარი ხორაგი
არ იყო გასასყიდი, სადაც ფული არ
მუშაობდა და სადაც სახლიც არ
იშოვებოდა, რომ კაცს თავი შეეფა-
რებინა.
მე ეს მწუხარება არავისთვის გამი-
მქალავებია, არც ჩემ ამხანაგისათვის
და არც მსახურებისათვის. მხოლოდ
ის კი ვუთხარი, რომ, თუმცა ამით-
ქვეს სურსათის მოტანა, მაგრამ მა-
ინც კარგი იქნება, რაც შეიძლება და-
ზოგვით ეიხმაროთ ხორაგი რაც
ხელთა გვაქვს-მეთქი.
როგორცა ესთქეი, ომი იყო სამე-
გრელოში და ომიანობის ხმა მანც
არ დაუშალა ჩვენ ხომალდზედ მყოფ
ეპკრებს ვადაბარებდა ხმელზე. მე-
ორე დღეს განთიადისას ისინი გავი-
დნენ ზღვის ნაპირს, დაიქირეს ქოხები
და გაიტანეს სავაქრო.
4 ოქტომბერს დილით დაბრუნდა
ჩემგან გაგზავნილი აკცი და თან უფ-
როსი მოიყვანა. უფროსი თავის თავს
ღონ-მარა-ყოზედ-ზამას ეძახდა. მიე-
გებე, მივესალამე და ვითხე. აი რა

№ 3000 ბონი

რიდამ და თავისუფლად ამოფოს. ახა რა თქმა უნდა, ლუდვიგი, როგორც მომხრე გერმანიის ერთობისა, წინააღმდეგობადა ამ დასსა და გზას გადუღობავდა. სწორედ ვერე მოიქცა კიდევ.

ამტკიცებენ, რომ ლუდვიგი ამ ბოლოს ხანებში ჭკუიდან შესცდა და ამის გამო დაიდუბა თავიო. ჭკუიდან შესცდა მის მიზეზს აბრალებენ. ჯერ იმას, რომ ვიტტელსბახის გვარში ევ სენი მემკვიდრეობით მოსდგამთო და მერე იმას, რომ ვერ იყო პატარაობაში კარგად ნაპატრონები და მოვლილიო. ჰაჰა გარდაცვალებულისა ლუდვიგ I კოროლი ბავარიის ისეთის უცნაურის თვისებისა ყოფილა, რომ იძულებულ გამხდარ ტახტიდამ გადადგარიყო. მამს გარდაცვალებულის ლუდვიგისას მაქსიმოლიანსაც თურმე ხანდახან სიკიქე მოერეოდა ხოლმეო. სამის წლით უმცროსი ძმა ლუდვიგისა ოტტონი, ენდონდელი მარტო სახელით კოროლი, ეს ხუთმეტი წელიწადის რაც სულითა და ჭკუით სწეულია თურმე და მკურნალების ხელშია.

ესეა თუ ისე, დღეს ლუდვიგის უბედურებას ჭკუიდან შემოღას აბრალებენ. როგორც ამ საგანზედ ისე წყაღში დარჩობის გამო ათასნაირი მიტქმა-მოტქმა გაზეთებსა და საზოგადოებაში. დღეს მართალი მარტო ის არის, რომ ბავარიის კოროლიად ოტტონია გამოცხადებული და რადგანაც იგი უიმედოდ არის სწეული, იმისის სახე-

ლით დაინიშნა რეგენტად ბიძა მისი ლეოპოლდი. ენდონდელი რეგენტი ულტრამონტანების მომხრეა და ამიტომაც ბისმარკმა ცოტა არ იყოს ყურები აცქივტა. ლეოპოლდს ეფიქრება, — ბისმარკი არ გაერიოს ენდონდელს ჩვენს საქმეშიო და ამიტომაც სასწრაფოდ გამოაცხადა, რომ მე გერმანიის ერთობის მომხრე ვარო და იმის ნიშნად, რომ ეს ასეა, ვეხლები გერმანიის იმპერატორს და თავს დავუკრავო თუ ეს მართალია, იქნება ამან ცოტად გული გაუკრილოს ბისმარკსა, ხოლო შიში მისი მინც ამით არ განქარდება. საქმე იმაშია, რომ უფროსი შვილი ლეოპოლდისა მემკვიდრეა ბავარის საკოროლიო ტახტისა და დღეს თუ ხვალ კოროლიად უნდა შეიქმნას. იგი ცხარე მომხრეა ულტრამონტანებისა და გულმხურვალე მოწადინე, რომ ბავარია დაიხსნას გერმანიის იმპერიის ხელიდამ. ლეოპოლდის ოჯახს ნათესავობა აქვს ავსტრიის იმპერატორის სახლთან, მისი მეორე შვილი ლეოპოლდი სიძეა ავსტრიის იმპერატორისა. ამის გამო ავსტრიელებს ძალიან უხარიათ, რომ ბავარიაში საქმე ასე მოხდა. „ძლივს შეთხვევა მოგვეცაო, იხსნიან თურმე: გერმანიის ჯავრი ამოვიყარათო, ან რადგანაც გერმანია ადამიანთაგანთისაგან ხელს გვიშვესო, იქ მინც ბევრი რამ დავამომბინოთ ჩვენთვისო; თორემ ეხლა ბისმარკს წყაღზედ ჩაკვევართ და წყაღს

გავაგებინოთ, რა ხიფათში ავდებთ თქვენს თავს, როცა სამეგრელოში მოსდინხარა. თუ შემდეგაც არ დაიშლით აქ სამეგრელოში ყოფნას, მე ჩემის მხრით ყოველ ღონისძიებას ვიხმარებ, მშვიდობიანად გამოყოფათ, მუარველობა გავიწიოთ თქვენ და თქვენს ქონებას და უნებმელად გავისტუმროთ სპარსეთში“.

მე იმის შიში ფიქრადც არა მქონდა, რასაც იგი გვეუბნებოდა. ბოროტი, რომლითაც ის სამეგრელოში გვაშინებდა, მერმისის საქმე იყო და იმედი მქონდა, არ ვიცი კი რისა, რომ თავის დროზე ავიცილებდი იმ ბოროტს თავიდან. მე მაწუხებდა დღევანდელი დღე, რომ სასმელ-საქმელი გეკლდებოდა, იმითი მქონდა გონება მოკლე და გული დაჩაგრული. მე მოვხსენებ ზაჰის, რომ რაც უნდა გაქირება მოგველოდეს სამეგრელოში, მინც ნაკლები იქნება იმაზე, რა გაქირებასაც ენახეთ, თუ კაჭხაში დაებრუნდებით და იმ გაქირებას უსათუოდ თანაც გადაყვებით. მე ვაცნობე ზაჰის, რომ ჩვენ აღარა გვექონდა საქმელი და ხომალდი, რომელზედაც ვიყავით ჩვენ, ძველი იყო და დღით-დღე უფრო-და-უფრო იცხებოდა ორისავე სქესის და ყოველის ჰასაკის მონებით ისე, რომ საძრაობა აღარ იყო, დღით-საღამომდინ ხომალდზედ მიდი-მოდიოდნენ მრავალი აფხაზები და მეკრეოლები, რომელნიც ხომალდს მკებნარით ავსებდნენ და ისეთ სიმყრალეს ავრცელებდნენ, რომ ჭაშის გაჩენა შეეძლო. გარდა ამისა ხომალდი ორ თვეზე ადრე ვერ წავიდოდა კაჭხას, რადგანაც ქართა ბერვის დროა, შავი-ზღვა ძლიერ ჰღელავს და საშიშია მასზედ სიარული. ეთქვათ მივალწიეთ კიდევ კაჭხას და თუ გნებავთ კონსტანტი-

კი არ გვასმევსო; ძლივს ჩვენგანაც ბედი დაუტრიალდაო.“

ბისმარკს ძალიან კარგად ესმის, რომ დღევანდელი ყოფა ბავარიისა ცოტად თუ ბევრად განსაცდელში ავადებს გერმანიის ერთობის საქმეს. ეს მით უფრო საშიშია, რომ ბავარია ყველაზედ დიდი სახელმწიფოა გერმანიაში პრუსიის შემდეგ და ადვილად შეუძლიან კიდევ მომხრეობა მოიპოვოს საფრანგეთისა და ავსტრიისა. ტყუილად კი არ გაიძახიან ბერლინის გაზეთები, რომ ბავარია იმოდენა დიდი და ძლიერიაო, რომ იქაურს ამბებს არ შეუძლიან დიდი ზედ-მოქმედება და გავლენა არ იქონიან გერმანიის იმპერიის საქმეთა მსვლელობაზედაო. ვინ იცის ბისმარკი რას დაჰმართავს ბავარიას, ხოლო ბრაუნშვიგის საქმე კი ყველას თვალწინა აქვს მაგალითად. იქ ბისმარკმა უცერემონიოდ ხელი დააბანინა პირდაპირს მემკვიდრეს ბრაუნშვიგის ტახტისას, რადგანაც იგი არ მოსწონდა და მის მავიერ თავისი მოწინააღმდეგე კაცი დააყენა.

ახალი ამბავი

* * * გუშინ დილას ვერაზედ იპოვნეს ორი მოკლული კაცი. ერთი სათივეს უკან და მეორე — ვანქის ბაღში. ამ ორს ადგილს შუა სულ ნახევარი ვერსის მანძილი არ არის. ერთი დაკლულთაგანი რუსია და მეორე

ნაპოლსაც, — ეს ოთხ თთვეზე ადრე არ შეიძლება, რომლის შემდეგ მანც მოგვიწოდებდა ხელ-ახლად დაიწყოთ მოგზაურობა, ე. ი. დღევანდელ ოსმალეთზედ გასაუღელის გზის ძებნა და ხელ-ახლად ვითმინოთ ოსმალეების უსამართლობა და მათი მებაყვების უზრდელი ქვეყა. ამაღენ მოგზაურობაში ჩვენ იმდენჯერ ჩავეცივით განსაცდელში, რომ სჯობს, რაც მოგვიყავს, ისე სამეგრელოში მოგვივიდეს, რადგანაც აქ განსაცდელი არ იქნება დიდი და ჩვენი მოგზაურობაც არც ამაღენი ხანი გავრძელდება, რადგან აქედან მხოლოდ ოთხი დღის სავალია მშვიდობიან ქვეყანამდის.

ზამშიმ არც ერთ ჩემ მოსაზრებაზედ არა სთქვა უარი. ჩვენ მისვლას თერთან იმისთვის და იმის სახლისათვის მხოლოდ სიკეთის მოტანა შეეძლო. ეხლა ის მარტო იმაზედ ჰლაპარაკობდა თუ, — როგორ გამოგვიყვანოს ხომალდიდან და შინ თავისთან წავიყვანოს. ნავი, რომლითაც ჩემმა კაცმა ზამში მოიყვანა, ფილიუქსავით გრძელი იყო, მაგრამ უფრო ვანიერი და ღრმა. ჩვენ ჩავსხდით ნავში ჩვენის ბარგით და ხმავეთ და ასის ეკიუს ფასის საქონელით, რომელიც ხომალდზედ ვიყიდეთ. ზამშიმ გვიყიდა: მე იმას შევეხვეწე ვყიდა, რადგან იმან იცოდა რასა ჰქონდა გასავალი სამეგრელოში, სადაც, როგორც ესთქვი, ფული მხოლოდ ისე მუშაობს, როგორც სხვა რამე სავაქრო. ჩვენ შუადღემდინ გავათავეთ ჩვენი საქმე და მაშინვე გავემგზავრეთ.

შუალამის დროს ასტოლოფის მდინარის შესართავში მივედით. მეგრელები ამ მდინარეს ლანგურს ეძახიან. ეს სამეგრელოს ერთ დიდ მდინარეთაგანია. ჩვენ დავედეთ იქ და

სომეხი; ორივეს ერთ-გვარად აქვთ ყელი გამოჭრილი. ეტყობა მკვლელობა გაცარცვის მიზეზით არ ჩაუდენიათ, რადგან რუსი მხოლოდ ერთის დაგლეჯილის სერთუყით დადიოდა ხოლმეო.

ამბობენ, მოკლული სომეხი ქურდი იყოო და შეიძლება ამან და რუსმა ნაქურდული დახარჯეს ან ამახანგების ღალატი მოინდომეს და ამისათვის მოჰკლესო, ამ გვარი ამბავი ამთჯურის ხალხში იშვიათი არ არისო.

წარსულს შაბათს ღამეს იქ, საცა რუსი მოუკლავთ, ერთი კაცი უნახავთ კიდევ მოკლული. საკვირველი ამბავია სწორედ, როგორა ხდება ასეთი ავაზაკობა და კაცის მკვლელობა თითქმის ტფილისის უმთავრეს ქუჩაზედ. ოლგინის ქუჩა ხომ გოლოვიანის პროსპექტის გაგრძელებას შეადგენს და სათივეც სწორედ ამ ქუჩაზეა, სწორედ იქ, საცა ეხლა არყის ქარხანაა და სარაჯოცა. ნუ თუ ან პოლიციის ყარაული არ არას აქ, ან ერთი, ან მეორე? ბუნავია, თუ რა არის ავაზაკებისა ავურ-ხანები და ოლგინის ქუჩის გარეშე ადგილები?

* * * კვინოვმა, როგორც ვიცით, თავის ხარჯით გამართა 60 საგანცხადებო ბოძი ქუჩებში. ამას გარდა ქალაქის გამგობასთან პირობა აქვს შეკრული, რომლის ძალითაც კვინოვი განცხადებთა ვაკერის იჯარაში წელიწადში გარდაჭრილს ფულს იხდის და გამგობა კი თავისის მხრით შემწეობას აძლევს კვინოვს, რომ მის დაუკითხველად არავინ შეიძლოს განცხადებთა ვაკერა ტფილისში.

გავგზავნეთ ანარგიაში ორი ჩვენი ნავის მსახურთაგანი შიშინაობის ამბის შესატყობლად. ეს სოფელი ზღვიდამ ორ ვერსზედ არის და შესანიშნავი ადგილია სამეგრელოში. სოფელში ასი კომლია, მაგრამ სახლები ისე შორი-შორსაა დგანან ერთმანეთზედ, რომ პირველიდან უკანასკნელამდინ ორი ვერი არის. ამ სოფელში ყოველთვის იმყოფებიან ოსმალეები, რომლებიც ყიდულობენ მონებს და ნავეებს იმათ გადასაყვანად. ამბობენ ის იმ ალაგას არის გამწენბულიო, სადაც ოდესმე იყო დიდი ქალაქი სახელად ჰერაკლე.

5-ს ოქტომბერს გათენებისას ჩვენი გავგზავნილი მენავები მოვიდნენ; მოგვიტანეს ამბავი, რომ აფხაზები არ დასცემიან ანარგის მიდამოსაო, ისინი თხუთმეტ ვერს მტზე იმ სოფელზედ შორს არიანო და იქ არაფერი ამბავიაო. ზამშიმ სწრაფად აჩქარებინა ნავი, რომ ქალაქში ადრე მივსულიყავით და ყველაფერი გადაგვეტანა ნავიდან ისე, რომ არაფის არ შევენიშნეთ. სუყველა როგორც გეინდოდა, ისე შევესრულეთ. ჩვენ ძალიან ხალვათად დაებინავით ერთ გლეხისას. ბევრი ყუთები გვექონდა; ყველაზე დიდი ყუთი წიგნებით იყო სავსე. ზამშიმ მიჩრია, როცა დაებინავდებოდით, ამხანა და ეს ყუთი და სულ ამომეღებინა, ვითომ და ვეძებდი რასმე, რომ ხალხი, რომლებთანაც მივიდიოდით, არ მიხმებდარიყო, რომ ყუთებში საუნჯე რამ არის და ზამშის დავეგრებინა, რომ ჩვენ ბერები ვართ და წიგნების მეტი არა გვაქვს რა. მე მივიღე ეს რჩევა და კარგაცა ვქმენ. სახლში მყოფნი ვაკვირდენ, როცა ამოდენა ყუთში წიგნების მეტი ვერა ნახეს-რა და მგონია გული დააჯერეს

ცხენის-რკინის გზის გამგობა თურმე მატარებლებში განცხადებებს აკრავს და ფულს ახდენენებს განცხადებთა მიმტანს. ეს კვინოვს არ მოსწონებია, საჩივარი შეუტანია გამგობაში და გამგობასაც უთხოვინია ცხენის-რკინის გზის გამგობისათვის, რომ ავლიჯოს ხსენებული განცხადებანი. რკინის-გზის მმართველობა, რასაკვირველია, არ დათანხმებულა და არ აუღია გამოკიდებული განცხადებანი. ამის გამო ქალაქის გამგობას ქალაქის ექილისათვის მიუწდია, რომ მან კანონით ააღებინოს მატარებლებში გამოკიდებული განცხადებანი.

* * * ამ დღეებში ტფილისში ჩამობანდა სახელმწიფო რჩევის მწვერი ბარონი ალექსანდრე პავლეს-ძე ნიკოლაი. დიდ-მთავრის კავკასიაში ყოფნის დროს, ბარონი ნიკოლაი გამგედ იყო კავკასიის სამოქალაქო საქმეებისა. ბარონი სულ რამდენსამე დღეს დარჩება ტფილისში და საზაფხულოდ თავის ბეთანიაში მყოფ მამულში წავაო.

* * * როგორც გვესმის, ლაგვიის საქმის გარჩევა ამ ახლო-მახლო დღეებში დაიწყებაო და ბრალ-მდებელი ოქმი გუშინ უკვე ჩააბარეს კიდევო.

* * * 31 მაისს გორის სამოსწავლო სემინარიაში 12 შეუსრულებია სწავლა ამთში 3 ქართველი, თათარი — 3, სომეხი — 2, ინგოლოელი — 1, ყაბარდოელი — 1, აფხაზი — 1 და რუსი — 1.

* * * 12 ივნისს, პოლიციის 1 ნაწილში, ბოგოსლოვსკის ქუჩაზედ, ტფილისის მოქ-

სხვებშიაც რამე ამ გვარი იქმნება და არა სხვა რაიმე საუნჯეო.

სანამ ანარგიაში ეცხოვრებდით, ნაკლებობა არ გამოგვივლია. აქ შინაურის ფრინველის, გარეულის მტრედის, ღორის და თხის შოვნა შეიძლებოდა. ჩემი მსახურება სუყველას ამას ტილოზედ სცვიდნენ, ნემსებსა, მელანსა, სავარცხლებსა, და დანებზე. ხორავი საქაოლ იფად იყო, ღვინო მრავალი: სთველი ჰქონდათ მაშინ. მხოლოდ პური კი მაკლდა.

მ. ზამშიმ მე კაპუტინად გამოამცხადა. ის ამბობდა მითომ იმ კაპუტინების საძებრად მივდიოდით, რომელნიც იყენენ საქართველოში და სხვა ტანისამოსით იმისთვის ვიყავ შემოსილი, რომ ოსმალეებს არ ვეცანიოთ და უფრო ადვილად გამოამელო სათათრეთი. ხალხის ამაში უფრო ძრიელ დასარწმუნებლად, ზამშიმ დამარიგა ღარიბულად შეემოსილიყავ და ყოველ შემთხვევაში ღარიბად მიჩვენებინა თავი. მე საქაოლ კარგა ვასრულებდი ზამშისაგან შემოკვეთილს, მაგრამ ჩემის მსახურების ყოფა-ქცევა კი მაშკლავნებდა. ისინი ხელ მიშლიდნენ იმით, რომ სასმელ-საქმელ ბევრს და უხვად ყიდულობდნენ. რასაც კი შესაქმელ ხედავდნენ, სუყველაფერს ყიდულობდნენ, რაც უნდა ღირებულებიყო და რა ფასიც უნდა ეთხოვნათ. ისინი ამით იმ დანაკლისის ჯავრსა ყრილობდნენ, რომელიც გამოიარეს და ეს ხარჯი აგრძობდინებდა ხალხს, რომ მე ისე ღარიბი არ ვიყავი, როგორც თავს ვჩვენებდ.

გ. ბარნოვი
(შემდეგი იქნება)

* * * ფრანგული ფული XV საუკუნისა, სუთმეტ შარამდე ჰქონდა.

ლაქე მკარავის ცარიელს მამულში უპო-
ვნიად მოკლული ახანური მიხეილ მალიშ-
კინი. მოკლულის გვამი ანატომიურს კაბი-
ნეთშია გაგზავნილი. გამოძიება სწარმოებს.

* * იმავე დღეს, პოლიციის 1 ნაწილში,
მტკვრის ნაპირას, ვანქის ბაღში უპოვნიად
პოლიციის მხედველობის ქვეშ მყოფის ავა-
ზაის ტუილისის მცხოვრებელ გოქოშვილს
ნეზოვის ძალით მოკლული გვამი. მოკლუ-
ლის გვამი ანატომიურს კაბინეთშია გაგზავ-
ნილი. გამოძიება სწარმოებს.

* * ჩვენ გეტყობინებენ ტფილი-
სის მზრდამ, 30 რიცხვში ს. მარ-
ტყოფში მცხოვრებელ იოსებ სალთ-
ხუცი-შვილის ოთხი ძროხა მოიპარეს
თავის მეზობლებმა ია შოშიაშვილმა
და გიგო ოსიაშვილმა. შოშიაშვი-
ლი ადგილობრივ მამასახლისმა დაი-
ჭირა და მზრის უფროსს წარუდგინა;
ოსიაშვილი-კი ჯერ გაქცეულია. შო-
შიაშვილი გამოძიების დროს უკვე გა-
მოტყდა, როგორც მოუპარავთ. მისის
სიტყვით, ის ძროხები მენახიერ ტატო
ჩიტაშვილს მიუტოვა ქურდებისათვის
და ღამე ჩამოურევიათ ავლაბარ-
ში ავაჯანაშვილის ბაქში. იმ დღეს
მებავეს თავლაში დაუმალავს და
რომ დაღამებულა მაშინ ყსაბი მიუ-
ყვანიათ, და ოთხი მკაც ძროხა სამს
თუმნად მიუყიდნათ. ყსაბს იმ ღა-
მევე იქვე თავლაში დაუხრცია და
დახურულის «პოვოსკითა» წაუღებინ-
ებია. რასაკვირველია, პირველი შემ-
თხვევა არ იქნებოდა ამ ქურდებისა,
მებავისა და ყსაბის მეგობრობა. ქურ-
დებს მებავისა და ყსაბის იმედი რომ
არა ჰქონდათ, ვერ პირ-და პირ და
უშიშრად არ მირეკადნენ. უტყე-
ლია, კვლავც ექნებოდათ მავ გვარი
შემთხვევა. კარგი იქნება, თუ ყურად-
ღება მიაქცია ვისიც ჯერ არს ამ მე-
ბავისა და ყსაბის საქციელსაც.

* * გავ. „მწყემსში“ სწერია: „უ-
მალღესის მთავრობის განკარგულებით
სამაზრო კომისიები შეუდგენენ ყველა
წოდების ოჯახთა სიების შედგენას.
ამ საქმეში სამღვდლოებს დიდი
მოვალეობა აწევს ტვირთად. სიების
შედგენის დროს ნამეტანად წლოვა-
ნების ცნობებზე არის ყურადღება მიქ-
ცეული, და სამღვდლოებსა საერო
უწყების და სასულიერო მთავრობათა
წინადადებით ვალდებული არის, რომ
მეტრიკულად ამოწერილი ცნობა წლო-
ვანებზე სიაში მოქცეულეობსა თავის
საკუთარის ხელით ჩასწერონ.

* * იმავე გავთვით სწერენ: „ჩვენ
აქა-იქ ყური მოკვართ, რომ ზოგი-
ერთი ხალხში ავრცელებენ ხმას,
რომ ოჯახიდან ერთი კაცის გარდა
ყველას წაიყვანებენ სალდათებთა.
ამისთანა ხმებით აწუხებენ მოხუცე-
ბულებსა და ამის გამო, ვინ იცის, რას
არ ფიქრობენ ზოგიერთები. ამ შემთ-
ხვევაში მღვდლების მოვალეობაა აუხ-
სნან ხალხს, რომ ჯარში გაიწვიენ
მარტო ოც-და-ერთ წლის ყმაწვილ კა-
ცებს და ვინც ოცდა-ერთის წლისაზე
მეტი იქნება, იმას არასოდეს არ გაიყ-
ვანებენ. ამასთან ოც-და-ერთი წლისასაც
ას სულ კაცზე*) ორ-კაცს გაიყვანე-
ბენ და არა ყველას. არ გაიყვანებენ
ავრთვე მამის ერთა შვილს. ერთის
სიტყვით, იმედია, სამღვდლოებსა ჩა-
გონებს ხალხს და გაავებინებს ამის-
თანა ცუდის ხმების უსაფუძვლოებას
და დაიფარავს მას უბრალო ხარჯი-
საგან.

*) ჩვენ ნამდვილად ვიცით, რომ ასზე
ორს კი არ გაიყვანენ ჩვენში ჯარის კაცად,
არაჟედ ორი ათას კაცზე ერთს გაიყვანენ.

* * გავ. მწყემსსავე სწერენ სამე-
რიკოლადამ: ყოველად სამღვდლო ქა-
ლაქ ფოთში დაბინადდა ქალაქისაგან
დაქარავებულ სახლებში. ქალაქ ფო-
თიდან ყოველად სამღვდლომ გაუგ-
ზანა მიწერილობა ბოლოჩინებს, ამ
მიწერილობით ყოველად სამღვდლო
აქრობებს სამღვდლოებს, რომ ის
დაბინადდა ქ. ფოთში, განხნა ეპარ-
ქიალური კანცელარია უმაღლესის
მთავრობის ბძანებით, მხოლოდ ზაფ-
ხულობით ინებებს ცხოვრებას ხან
მარტვილში და ხან ოზურგეთში და
ამისათვის ამიერიდგან ყოველსავე ქა-
ლადებს გზავნიდენ მასთან ქ. ფოთ-
ში.

„ესლავე იჩინეს თავი მამებლარმა
პირებმა და ხელ-მოუწერილი „დანო-
სებით“ აწუხებენ მწყემსთ-მთავარს,
მაგრამ იმედი გვაქვს, რომ ყოველად
სამღვდლო ქემარტებით შეუდგე-
ბა და შეიტყობს ამ საქმეში დამა-
შავეთა, მოგვარობა სამართლიანად
და მით განაშორებს სამწყსოდამ ერ-
თი მეორის სიძულეს. შურს, ცი-
ლის წამებას და ყოველ მსგავს ამაოე-
ბას.“

მმართველობის მ ნაარზულეზანი.

დაინაშნა. პოლიციის უმდიონი
ტუილისის სამხედრო საავად-ყოფოს უპო-
როსად. გადაყვანილი იქნა პარუჩიკ სტო-
ბილოვი 36 ქვეითი პოლიციის მე-2
მიერ-კასპის რეინს-გზის ბატალიონში.

დათხოვნილი იქმნა: ორის თვით რე-
სეისა და სამხედრო გარედ წასასვლელად
გუბერნატორი გენერალ-მაიორი გ. ო. ს. მ. ა-
ნ. პარუჩიკი ვ. ო. ი. ტ. ე. ო. ვ. ი. შტაბს.
კაპიტანის ჩინით, მუნდირით და ჯამაგირის
ორის შესამდის პენსიითა, პოდპარუჩიკი
უ. ვ. ო. ვ. ს. გ. შინაურის საქმეების გამო.

დაინაშნა. იმერ-კასპის სა-
ავად-ყოფოებში პარგროფელი.—№ 1 მწერ-
ლად, გეგეანოვი.—№ 2 შედამხედველად.
დაინაშნა ტუილისის საავად-ყოფოში მმართვე-
ლობის მოხელე მ. ა. ნ. ს. ვ. ტ. ო. ვ. ი. ტუი-
ლისის გუბერნატორის კანცელარიის თარ-
ღმანად, მტკვრის ორისა და ტაბაღაშვილის
ც. ი. საქმის მმართველობის თანამშემწედ.

დაინაშნა. ახანური ოასონ ლევანის-ძე
მ. ა. ლ. ო. ვ. ი. ავად-ყოფოში ნადმირატ-
ლად ტუილისის მე 4 ნაწილში; თ. მიხეილ
გიორგის-ძე ვ. ო. ო. ს. ა. ვ. ო. თონისის სამაზ-
რო მმართველობის მე IX კლასის უტატ
გარეშე მოხელედ.

დ ა მ ა ვ ე რ დ ი

გამოცდილება პირველი და უკეთესი ოს-
ტატის ადამიანის გონების. (არაბი)

უკვლავ უმადური გაცე იგია, ვისაც
თავის დღეში უმადური გაცე არ შეუშ-
მნია. (რადი)

უკეთესი წაბალი საკუთარის მწესა-
ბისა იგია, როცა სხვას მწესაბისაგან
იხსნის. (პუბლი)

გამოცდილება ისეთი სკოლაა, სადა
ყოველი გაგუთილი შვირად გვაჯდება;
მაგრამ მაინც კი კვ ერთად-ერთი სკო-
ლაა, სადა უსწავლობენ კი ჭკუას სწავ-
ლაზე. (ქარაიანი)

საწუთრო მწუხარად მაგასსა
ამდირებს, ზღსენს შეგებითა,
სამართლით მსგავლეს აწუხებს,
პუეს კვ ამოკებს კებითა. (კარაი VI)

უფროსი უნდა გავთვით იქვე,
კით სასწავლს, არ იქნებინ

მტრე გულის-თქმა ბოროტი
დიდ ცოდვად შეიქნება. (ანდ მუჟი)

თეატრის სამე

კაცმა უნდა სიწმინდით
თავი შეისახოს,
არაფერი ბოროტი
გულით განისწავლოს;
რაც თვით ეხსნას, ეთესოს,
ანუ დაეფაროს,
ის მოიპოვოს, გალწესოს,
დაიჭყოს და აცხოს. (დ. გუგუშვილი)

ადამიანის ცხოვრება განაწილებუ
ლია შრომისა და სიამოვნების შო-
რის. როგორც ერთი, ისე მეორე სა-
განი შეადგენს აუცილებელ საჭირო-
ებას კაცის ცხოვრებისას. არა თუ
ერთ ნაირ საჭიროებას შეადგენს ეს
ორი საგანი კაცის ცხოვრებისას, არა-
მედ შეიძლება სთქვას კაცმა, რომ
პირველი ექვემდებარება კიდევაც მე-
ორეს, ე. ი. ადამიანი შრომობს
უმთავრესად იმისთვის, რომ სიამო-
ნება რამ მოაზროვოს ცხოვრებაში.
სხვა-და-სხვა გვარ სიამოვნებათა შორის
პირველი ადგილი უჭირავს ესტეტურ
სიამოვნებას და ესტეტურ სიამოვნე-
ბაში კი—თეატრს.

ჩვენც—ქუთათურები, მალეობა
ღმერთს, მთლად არა ვართ მოკლე-
ბული ამ გვარ სიამოვნებას, რადგან
ჩვენც გვაქვს თეატრი, მაგრამ საჭი-
როა მოვილაპარაკოთ, თუ რა ნაირი
თეატრი გვაქვს და რა მდგომარეო-
ბაშია დღეს მისი საქმე.—საგანიც
დღევანდელის ჩემის ბაასისა სწორედ
ეს არის.

ჩვენი თეატრი შესდგება ერთი უბ-
რალო დარბაზისაგან, მისი კედლები
მოყვანილია ცალს აგურზე, ჭერი
თანაბრად ჰხურავს და კამარად არ
არის შეკრული, ასე რომ, რაცუნდა
კარგის ხმის მომღერალი გამოვიდეს
სცენაზე, ვერ იხიერებს. შიგ აწყვი-
ა მოძულეებული სკამები, ერთმანეთზე
გადაბმული და დაუნომრავი. თავთ
სცენა ძრიელ ღარიბია და ცუდად არის
მოწყობილი. როგორც ჰხედავთ ამ ნაირი
ასარეზი ვერ წააქვებს მინც და
მინც არტისტებს და ვერც საზოგა-
დობას მოკვრის სურვილს თეატრ-
ში ხშირად სიარულისას.

რასაკვირველია, სასურველია, რომ
შეიცვალოს ამ ნაირი მდგომარეობა
თეატრისა. გამოჩნდა იმისთანა კაცი,
რომელმაც თავს იღვა თეატრის გან-
კარგება და მისი რიგიანად მოწყობა.
აქ უნდა ვსთქვათ, რომ ძნელად მოი-
პოვება ჩვენში იმისთანა ფულიანი კა-
ცი, რომელსაც გავებათ ჰქონდეს
თეატრის მნიშვნელობისა და გამზე-
დაობაც, რომ თეატრს ფული მოახ-
მაროს. ეს განლაგს ბ-ნი ვარ. ქილაძე.
მაგრამ მას დაუხედა წინ სრულიად
მოულოდნელი დაბრკოლება. აი რა-
შია საქმე.

თეატრი ეხლა არის ქალაქის საკუ-
თარ ადგილზე, რომელიც გაცემულია
იქარით წელიწადში ას მანათად. თვით
თეატრი კი სხვისი კუთვნილებაა.
ბ-ნი ქილაძეს აქვს ქალაქის ბოლოში
ადგილი, რომელსაც ქილაძეს ქალა-
ქი პირუტყვის დასაბოცველად წლიუ-
რად ავრთვეს ას მანათად. ქალაქს
არ შეუძლია არ იქონიოს ეს ადგი-
ლი, რადგან მეორე მავ ნაირი მარ-
ჯვე ადგილი ახლო-მანლო არ მოი-

პოვება. სიერკით ბ-ნი ქილაძის ადგი-
ლი 13-ჯერ უფრო მეტია ქალაქისა-
ზე. აქაურის ფასით რომ დაეფასათ
ორთავე ადგილი, თითქმის უდრის
ერთმანეთს. ბ-ნი ქილაძემ შეუცვლა
ქალაქს ამ ადგილების გაცემა და
თან დასძინა, რომ მე მაქვს აზრად
მხოლოდ თეატრის კარგად მოწყო-
ბა, რომ ეს ჩემი სურვილი გულ-
წრფელია. პირადად მოახსენა საქა-
ლაქოს გამგეობას, რომ რა ნაი-
რის პირობითაც ვინდათ, შევეყრი
ქალაქსა, რომ მე ის ადგილი მხო-
ლოდ თეატრისთვის მივიწმაროვო
და საქირა გადაკეთება მოეხდინ-
ნოვო.

ქალაქის გამგეობამ უარი უთხრა
ქილაძეს, მისი მოხსენება არ შეიწყ-
ნარა იმ მოსაზრებით, რომ, ვითომ,
თეატრის ადგილი მცირედი არისო
და ახლის წესის ძალით თეატრს გარ-
შემო მოედანი უნდა ჰქონდესო: ეს-
ლაც თეატრი დროებით არის მხო-
ლოდო და მერე უნდა ავაშლივინო-
თო.

მე ძრიელ მაკირებებს ეს პასუხი:
ერთი რომ გამგეობას არ უნებებია,
ვინა არ აღუნიშნავს, როდემდის უნ-
და მოუთმინოს სულ-გრძელებით ეს-
ლანდელს თეატრს, მეორეც ესა, რომ
ამ ნაირ შემთხვევაში ქალაქი უნდა
ცდილობდეს ხელის შეწყობას და თა-
ვისით ალაგოც რომ არ ჰქონდეს,
უნდა შეიძინოს და დაუთმოს მსურ-
ველს თეატრის ასაშენებლად მით უმე-
ტესს, რომ დროც კარგია ეხლა ამ
გვარად ადგილის შეძენისა, რადგან
ეხლა თეატრის გარშემო მხოლოდ
გადაბუგულისა და დანგრეულის სახ-
ლების მეტი არაფერია.

ამას გარდა ქალაქს აქვს კიდევ
მეორე ადგილი, უფრო ვრცელი;
თუცა ის ადგილი ისე მარჯვე არ
არის, როგორც პირველი, მაგრამ ბ-ნი
ქილაძე თანაზმა იქნებოდა რომ ის
ადგილი მაინც დაეთმო ქალაქს, მაგ-
რამ ამაზე ხმა არ ამოაღებინეს ბ-
ნი ქილაძეს.

რადგან ბ-ნი ქილაძემ ესეთი მოუ-
ლოდნელი უარი მიიღო გამგეობისა-
გან, მიმართა მერე პირ-და-პირ საბ-
ჭოს, იმ იმედით, რომ იქ უფრო სა-
ფუძვლიანად და სიმართლით განს-
ჯიან საქმესაო. თუ საბჭომ არ შეიწყ-
ნარა ეს თხოვნა, სწორედ დიდი სირც-
ხვილი იქნება ჩვენის ქალაქისათვის,
რომ ამ ნაირ კარგ საქმეში შემწეო-
ბის მაგიერ ასეთი დაბრკოლება და-
უხვედრეს კაცს წინ. მერე რა მოე-
ლის ქუთათის თეატრის შესახებ;
როცა ვინა ვაუვა იმ პირს, რომელ-
საც ეხლა იჯარითა აქვს ადგილი
ქალაქის ადგილი; თუ ააყრევინა ქა-
ლაქმა თეატრი—ქუთათისი დარჩება
უთეატროდ, რადგან არა მგონია სად-
მე მოიძებნოს აქ ვინმე იმისთანა, რომ
ადგილიც შეიძინოს და თეატრიც აღ-
მართოს ზედ. ენახათ, როგორ გა-
დასწყევტეს ამ საქმეს ქალაქის საბჭო
მომავალ შაბათს.

არკვევი

ახალი სამართალი შემდეგ დე-
და-აზრზე დაუტყდებელი: „სამარ-
თალი უნდა იყოს სწრაფი და
შემწყალებელი“. ოც-და-ხუთი
წელიწადია, რაც ეს სამართალი
მოქმედობს. თუცა დიდს-ხანს არ

გაუვლით, მაგრამ ახალია „შემწყა-
ლებელი სამართალი“ კეთილი
განვლენა იქონია და საზოგადოე-
ბის ცხოვრება ცოტად თუ ბევრად
განაკარგა. ხალხი მიიწვიან ახალ
სამართალს, ჰხედავს მის სიკეთეს,
გაცილებით ამაჯობინებს უწინ-
დელს „კაპიტან-ისპრავნიკებისა“,
„დეიამბევისა“ და „იდუმალ განკე-
ლარებისა“ გამსჯავრებას.

და აი კიდევ გამოდიან ახლის სა-
მართლის მტრებიო, ამბობს გაზეთი „Рус-
кий Вѣдомости“, დრტვივენ და სჩი-
ვიან. მერე რას სჩივიან? იმას, რომ ახა-
ლი სამართალი შემწყალებელია. მერე
რას ჰხედავენ ამაში ცუდს? ამის გამო ვერ
არც ერთი სამეფო არ დარღვეულა; ის-
ტორია არც ერთს ამის მაგალითს არ
გვიჩვენებსო. პირ-იქით იქ, სადაც საზო-
გადოებრივ და სახელმწიფოებრივ დაწე-
სებულებაში კაცთ-მოყვარეობაა დედა-ბო-
ძად მიღებული, ხალხის ზნეობა წარმა-
ტებაში მიდის, უკეთესდება; იქ კი, სა-
დაც კაცთ-მძულარეობა და სასტიკობა გა-
ნაკებს ყველასა და ყველაფერს, საზო-
გადოების წინ-მსვლელობა უკან იწევს და
ხალხის ზნეობა ძირს ეცემაო.

რამდენი ხანია, რაც ქრისტიან-
ობამ უარ-ჰყო სასტიკი და მკაც-
რი ძველი კანონი, რამელიც
აღიარებდა: „თავლი თვალის წილ
და კბილი კბილის წილი“, და
ეხლაც ბევრი მოიპოვება საზო-
გადოებაში იმისთანა კაცი, რომე-
ლიც თავის თავს ქრისტიანედ
აღიარებს და საზოგადო საქმეში
კი უარს არ არის, ძველი კანონი
აზადგინოს.

საკვირველი უფრო ის არისო,—განა-
ნაკროსს გაზეთი, რომ ამას ჰქვიადავენ
ისინი, რომელთაც სიტყვები: „მოყვანის
სიყვარული“, „ქრისტიანობა“ მუდმივ
ენაზე აკერიათ. ესენი არიან, რომელნიც
კაცთ-მძულარეობით და ღვარძლით სავსე
ხმით გიამბიან: „ვევარს აცვი!“ და მტკი-
ცედ არიან დარწმუნებულნი, რომ მხო-
ლოდ „მართასს, მანვილს და საპრობო-
ლესა“ აქვს ყოვლად-სამყურნალო ძა-
ლაო.

შემდეგ გაზეთს რამდენიმე მაგა-
ლი მოჰყავს ახლის და ძველის
სასამართლოს მარტანდამა. და
მართალი უნდა სთქვას კაცმა, გა-
ზეთს ნეტარ-ხსენებულ ძველის სა-
სამართლოს საქმეებიდან ისეთი
მაგალითი მოჰყავს, რომ კაცს
შეაძრწუნებს თავის გულ-ქვაობით
და სისასტიკობით.

ამის შემდეგ გაზეთი გამბედაო-
ბით იძახის:

ნუ თუ ამის მნახველს, ან გამგანს
ენა კიდევ მოუტრიალდება, რომ ჭირი
რამე სიქვას ახალ შემწყალებელს „სა-
მართალზე“ ნუ თუ კიდევ მოიპოვებინ
ისეთი პირი, რომელთაც ძველის გულ-
ქვაობის და კაცთ მძულარეობის აღდგენა
ჰსურდეთო.

არა, ეს შეუძლებელიაო, ათა-
ვებს გაზეთი თავის წერილსა, მით
უფრო, რომ ეს წინააღმდეგის იმ
ანდერძისა, რომელიც ნეტარ-ხსე-
ნებულმა იმპერატორმა ალექსან-
დრე II დაგვიტოვა თავის „სამო-
სამართლო წესდებულებითაო“:
„სამართალი უნდა იყოს სწრაფი
და შემწყალებელიო“.

* *
გავ. «Современныя Известія»-ში
დაბეჭდილი ერთი მოწერილი ამ-
ბავი, რომელიც საყურადღებო ცნო-
ბებს გვაუწყებს თეატრის მუშების
ყოფა-ცხოვრებიდან.
დიდი ბოროტი ტრაილეს ფაბრიკე-
შიო, მოგვიბორობს აუტორი. მეშუბი ზე-
ობით სრულიად დაეცემული არიან. ძლი-

ერ გავრცელებულია გარეგნობა მეტად იმ ფაბრიკებზე, სადაც კაცი და ქალი ერთად მუშაობენ. მცირე წლოვანებიც კი უკან არ ჩამორჩებიან დიდობის გარეგნობაში. ამ გვარ ფაბრიკებზე პატიოსან, ნამუშაუნდელ ქალს ვერ შევხვდებით.

ბევრს ფაბრიკაზე შევხვდებით ისეთ დასახინებულ და დაზარებულ მუშებს, რომელთაც მუშაობა სრულიად აღარ შეუძლიან, და ამიტომ არაფერს იღებენ, თუნდაც ამის დასახინება ფაბრიკის ბრალიც იყოს. როდესაც ფაბრიკაზე მუშაობის რაიმე უბედურება შემთხვევით ხდება, ფაბრიკის პატრონი ათასგვარ მოწყობას უჭირბეჭდავს, მხოლოდ იმ პირობით კი, რომ უბედურება დასახინებულ თავის თავს დააბრუნოს, უბედურების მიზეზად თავის თავი დასახოს, ესე იგი, საქმის გამოძიების დროს აჩვენოს, რომ თავის წინდაუბედობით მამინამისე მოკვდა და ან კიდევ სხვა ამ გვარი რამ მოგონოს. მერე, რასაკვირველია, ფაბრიკის პატრონი ხელდაახლებილი იქნება პასუხისმგებლობაზე და მუშა კი მტყუანი. ფაბრიკის პატრონიც ბოლოს მადლობას იმითი უხდის, რომ სახარლოდ დასახინებულს, საქმისთვის გამოუსვდებარ მუშას ატყუებს ფაბრიკაში და ეუბნება, საიდან გინდა, იქით წადი. რა ქნას სახარლოდ? საჩივარი გაუმართოს? უნდა, რადგანაც წინააღმდეგ იცის, რომ მდიდარობა და ძლიერობა ბრძოლა მას არ შეუძლიან. ვსთქვით კიდევ გაბედა, საჩივარი გაართვა და საქმეც მოიგო, — მერე ხომ აქ აღარ დაუდგომება, სხვა ადგილი უნდა მოძებნოს საცხოვრებლად. მაგრამ განა სხვაგან კი მიიღებენ სადმე? ამ ფაბრიკაში მამინამისე ყველა ფაბრიკებს უმჯობესობენ, რომ ეს და ეს აცხადებენ ყოფა-ქცევის კაცია, სანდო არ არისო. შეიძლება ძალიან პატიოსანიც იყოს, მაგრამ ფაბრიკანტი ფაბრიკანტს უფრო დაუფერებს, ვიდრე ვიღაც უცნობ მუშას... იმას ნუღარ ვიტყვი, რომ რამდენი დროება უნდა დაეარტოს მუშამ სასამართლოში ტანტულით. ფაბრიკანტს ყოველთვის თავისი საკუთარი ვეჭილი ჰყავს, რომელიც საქმეებს უმართავს, — მუშა კაცს ვიღა ჰყავს მფარველად? იტყვიან — კანონი... თქმა ადვილია, მაგრამ საქმე ის არის, რომ ხშირად თვით კანონიც გვრას სდებო. მაგალითად, კანონით აღკვეთილია, რომ როდესაც მუშებს ჯამაგირებს ურიგებენ, „მუშობენით“ — სარგებლობან ქალაქის ბრატებით, არ უსწორდებოდნენ, მაგრამ ფაბრიკის პატრონები აქამდინაც თავისას არ იშლიან. თუ მუშები როგორმე ხმას ამოიღებენ ამის წინააღმდეგ, პასუხად ამას მიიღებენ: „მამს ელადყო, მანამ ნაღდ ფულს გიშეგდებო...“ ესენიც მეტი რა ღონება, იღებენ ამ ბრატებს, მიდიან დუქანში დასახურდავებლად და ხშირად ნახევარს იქვე სტოვებენ ხმას და ქუფში: ფაბრიკის მუშას ჩვეულებაა აქვს, რომ რაღაც ფულიანი დუქანში შევიდა, შინ ფულიანი ვეღარ დაბრუნდება.

უცხოეთი

ნებღონი. ინგლისს, როგორც ვიცით, უჭირავს აზიაში ერთი დიდი ქვეყანა, სახელად ინდოეთი, რომლის მკვიდრნი რიცხვით 250 მილიონამდე იქნებიან. ინდოეთს ჰყავს ვიდეოგროლი, რომელიც ცოლით ინგლისელად და ინგლისისაგანვე დასწრული. შარშან რუსეთს და ინგლისს მერიკოდეინი უსამოგონობა მოუვიდა ავანისისტანის გამო, რომელიც ამ ერთი სახელმწიფოთა მიწების შორის მდებარეობს. ამ უსამოგონობას დიდი სარგებ მოჰყვა სსკათა შორის ინგლისის მსრთავს. ეს სარგებ სრულიად ინდოეთის მთავრობამ გაისტუმრა იმ შემოსავლიდან, რომელსაც ქვეყანა ისდის ინდოეთში. წელს კიდევ

ინდოეთის მთავრობამ, რასაკვირველია, ინგლისისავე ბრძანებითა და თანხმობით, ბირმის სახელმწიფო დაიხურა. ბირმის გოროლი ტანტიდამ ჩამოაგდეს, სამეფო გვარის კაცნი დატყუადეს, მინისტრები ტყვედ ჩაყარეს. ამას, რასაკვირველია, დიდი სარგებ მოუხდა, რადგანაც ბირმის დაპყრობა ისე ადვილი არ იყო, როგორც ეგონათ ბირმელებს. ვეჯდა ამ სარგების გამო, ისე გაბეჭდა საზოგადოდ წლიური გადასახადი, რომ 121 მილიონამდე 170 მილიონზე შესტა. ამას გარდა ყოველწლივ ისარგებდა 30 მილიონი მოსახლელს სპირტისაგან. ამოღეს სარგის გადასახადი, ინდოეთის მთავრობამ შემოიღო თურმე ახალი გადასახადი შემოსავლზე. ვისაც 500 მანათზე მეტი შემოსავალი აქვს წელიწადში, იმან უნდა ისაღოს ახალი სარგის შემოსავლის მიხედვით. აქამდელის შემოსავალი არ არის დასურული, რადგანაც მამულს უმისრთავ გადასახადი აქვს: თითო დღურზე 2 1/2 მანათად 12 1/2 მანათად. ეს ახალი გადასახადი საშინლად თურმე ეკავრებათ ინდოეთის მკვიდრთა.

ვეჯდა ამის გამო რომის ქალაქში დიდი-დიდი მკვიდრნი შეკრებილან. დაუგისწიათ ერთმანეთ შორის ყოველივე მური და შუღლი, კაცტყვი განყოფა, ერთად თავი მოუყრიათ და დაუდგინათ, რა სთხოვან მთავრობას. კრებაზე დასწრენ თურმე გაღვრიდნენ, მადრსიდაც, აღადანადიდაც და სხვა ქალაქებშიც მოსულნი ინდოელნი. მთავრობას ვერ თურმე არს სჯეროდა, რომ მართლაც შეიკრებოდნენ ინდოეთის მკვიდრნი ასე მრავლად და რა-გი დაინახა, რომ ათასობითა და ათათასობით მოიყრეს თავი, ძალიან დაუფიქრდა. შირველი გარდაწყვეტილება კრებას ისა ყოფილა, რომ რევიზია დაინიშნოს ინდოეთის საქმეთა მართვისა და გამკერობისა და ინდოეთელების ყოფა-ცხოვრებას დასურული. კრებას გადაწყვეტია კიდევ, რომ მკვიდრთ უფრო ფართო გზა მიეცეთ სახელმწიფო სამსახურში შესვლისა. ინგლისელები აქამდე თურმე იმ წესს ადგანან, რომ ინდოელთ დიდი და პასუხ-საკებელი თანამდებობა არ ჩააბარონ-რა. არამც თუ ისეთს დაწესებულაში, როგორც არის ადმინისტრაცია და სამართალი, არამედ ისეთშიც, სადაც განაკუენ ფოსტასა, საშინისა და მარლის გაჭრობის საქმეს, გამაჭრის საქმეს, იქცევი მკვიდრთა უფლებანი დიდად შეზღუდულია. აქ თურმე უფროს თანამდებობისთვის მოსულელებს 24 ათასს რუბს (რუბი 1 მანათია), ხოლო მკვიდრს-კი ისეთს ალგას ამოკვეთენ, სცა ვამაგირა ასს რუბს არ აღემატება თთვეშიო.

უმთავრესი უფრადლება კრებას მიუძღვია ინდოეთის წინასწებისთვის და გამოუტყვადობის სურვლი, რომ სამხედრო სარგის შემდგომად. კრებას გადაწყვეტია, რომ მთავრობამ მოიწოდოს წარმომადგენლები ერისა ქვეყნის გამგეობის საქმეში, რომ საფინანსო საქმეები ისე არ იქმნან ხოლმე გადაწყვეტილი, თუ ამ წარმომადგენლებს არ დაეკითხა მთავრობა. ვეჯდა ეს გარდაწყვეტილებანი დონდონში გაუგზავნეს ინგლისს მთავრობას, მაგრამ, მხელა დასჯერა, რომ ესა ინგლისმა ამისთვის მოიგდოსო. ინდოეთს მაშინ დაუდგება ხოლმე გარგი დარი, როცა რუსეთს და ინგლისს უსამოგონობა რამ მოუყათ ხოლმე. მხოლოდ მაშინ ეპყრობიან კარგად ინ-

დოეთსა. თუ რუსეთი არსაფერს უსამოგონობაში არ არის ინგლისთან, ინდოეთი მაშინ დას გაჭირდება ხოლმეო.

ანგარიში

„ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელის საზოგადოების“ საქმეთ-წარმოების

(შემდგომ*)

II ფულის ანგარიში

1) წარსული წლის საფარული გასავალი. შარშანდელს საერთო კრებაში, რომელიც მოჰსდა 27 მაისს, დაამტკიცებდნენ შემდეგი სარგის მომავლის ანუ საანგარიშო 1886 წლის:

- ა) ბათუმის სკოლა 2,000 მ., ბ) ხელთუხის სკოლა 400 მ., გ) წინარების სკოლა 330 მ., დ) თანეთის სკოლა 350 მან., ე) განცხადების სახლის ქარა, ვ) თანობა და მოსამსახურე 300 მან., ვ) სკოლისთვის ვამაგირა 600 მ., ზ) სასწავლებელი სარგის 100 მ., ლ) წიგნების დასაბეჭდად 1,500 მ., თ) სასწავლო წიგნების და ნივთების გასაგზავნად ღირის სკოლებში 500 მ., ი) წიგნთ-საცავისა და მუხუმიისთვის 200 მ., ია) მოსულადნელი სარგის 300 მ., სულ 6,580 მან.

2) შემოსავალი 1886 წლის ანგარიშით.

I 1885 წლის 15 მაისისთვის საზოგადოებას ჰქონდა

- ა) ოცი მოძეკი ბილეთი 4,000 მ., ბ) საკომერციო ბანკში 2,032 მ. 59 კ., გ) კონსტანტინე ივანეს-მე მუხრან-პატრონისაგან შემოწერილი ბილეთი 1,000 მან., დ) დამოსავლითის ბილეთი 300 მ., ე) კასსაში 393 მან. 77 კ., სულ 7,726 36 კ.

II 1885 წლის 15 მაისიდან 1886 წლის 15 მაისამდე შემოვიდა

- ა) საწვერო ფული 817 მ., ბ) დენსუმის მარაში გამართულის სალიტერატურო საღამოდამ თ. ქანოსტო გელაგანის თანხმობით 23 მან., გ) სურამში გამართულის წარმოდგენიდან 265 მ. 53 კ., დ) ფოთში გამართულის ქართულის წარმოდგენიდან 70 მ., ე) ბათუმში გამართულის ცირკიდან 132 მ. 22 კ., ვ) აქვე გამართულის ჭიდაობიდან 12 მ. 92 კ., ზ) წარსულ წელს ბათუმის სკოლისთვის გადაღებულს სარგისა და მხოლოდ 11 მან. 84 კან., ლ) რუსის ბანკის შემოსავლიდან 10 მან., თ) თბილისში გამართულ ბილეთი 79 მან. 50 კან., ი) ვისრამიანის გაუიდევი 33 მ., ია) ქალია და დამანს გუბადვიდან 110 მ. 20 კ., იბ) მოძეკი ბილეთების სარგის (145 მ. + 72 მ. 49 კ.) 217 მ. 49 კ., ივ) თანეთის საზოგადოებისაგან 300 მან., იდ) წინარების საზოგადოებისაგან 248 მ. 68 კ., იე) ხელთუხის საზოგადოებისაგან 1884 და 1885 წლებს 1,114 მ. 28 კ., სულ 3445 მ. 66 კ.

ამას გარდა საზოგადოებას აქვს წიგნები და სასწავლო ნივთები 5,276 მ. 90 კ., სულ 16,448 მ. 92 კ.

3) გასავალი საანგარიშო 1886 წლის.

- ა) ბათუმის სკოლა 1,847 მ. 59 კ., ბ) ხელთუხის სკოლა 401 მ. 65 კ.,

* იხ. „ივერია“ № 124.

- გ) წინარების სკოლა 357 მ. 34 კ., დ) თანეთის სკოლა 375 მ., ე) სკოლისთვის ვამაგირა 600 მ., ვ) განცხადების სახლის ქარა, ვათობა და მოსამსახურე 299 მ. 8 კ., ზ) რამისონ კრუსის დაბეჭდა 157 მ. 40 კ., ლ) სასწავლო სარგის 100 მ., თ) შემოსავალი სკოლებს (ფულად 5 მ. 70 კ., ნივთებით 26 მ. 46 კ.) სულ 32 მ. 16 კ., ი) წიგნების შესაგებად საზოგადოების წიგნთ-საცავისთვის 341 მ. 25 კ., ია) მუხუმიისთვის ნივთების შესაგებად 8 მ., იბ) ბანკ-მართვის გადამწერს 20 მ., ივ) მოსულადნელი სარგის 40 მ. 76 კ., იდ) ქალია და მანას სარგის 47 მ., იე) ბილეთების დასლევა 10 მ. 10 კ., სულ ნაღდ ფულად 4,610 მ. 87 კ., ნივთებით 26 მ. 46 კ., ერთად 4,637 მ. 32 კ.

4) დარჩენილი თანხა მომავლის 1886 წლისთვის.

1886 წლის 15 მაისისთვის საზოგადოებას ჰქონდა: ა) ოცი მოძეკი ბილეთი 4,000 მან., ბ) თ. კონსტანტინე ივანეს-მის მუხრან-პატრონისაგან შემოწერილი, ბილეთი 1000 მან. გ) სამი დამოსავლითის ბილეთი 300 მან., დ) საკომერციო ბანკში 832 მ. 59 კ., და აქვე ამის სარგისი, სულ მასთავალი 72 მ. 49 კ., სულ 905 მ. 8 კ., ე) კასსაში 356 მ. 7., სულ 6,561 მან. 15 კან.

დეკემა

11 ივნისს

ხარმში. მერძახს სექტემბერს განზრახვა აქვთ გამართონ აქ სრულიად სარუსეთო სახელგა მუხრანების გამოყენება.

აქაური ცხვრის ზეტონები სოსოკენ საბარეო კომიტეტს ამუშავებულს მთავრობის წინაშე, რათა მან დააწესონ ბაჟი რუსო ქვეყნების ქონსა, მატელსა და ნახევრე.

პარიში. „Journal Officiel“-ში დაბეჭდილია კანონი ზრინების განდების თაობაზე. გრაფი ზარაფელი სვალ მიდის თავის შვილებით ტრეზორიდან ინგლისს; ჭებრაცი ომლის გუშინ წავიდა; ზრინი ნაშოლენი დღეს მიდის უჩეკას, ხოლო ზრინი ვიქტორი ბრაუსელში.

12 ივნისს

პეტერბურში. დეკთხვენს გადით: სამხედრო მინისტრი კავკასიისა და რუსეთის შიდა გუბერნიებში წასახლეულად და სახელმწიფო ქონებთა მინისტრი — სამხედრო გარდა.

«Journal de St.-Petersbourg»-ი გადაწყვეტით უარ-ქოფს „ქაქასის“ სასაკეტოს ცნობას, ვითომ და რუსეთს რაიმე საომარი განზრახვანი ჰქონდეს ოსმალეთის მიმართ და ვითომ ეს განზრახვანი იქიდანა ხმანდეს, რომ რუსეთი ჯარს თავს უყრის ბესარაბიაში. გასეთი უარ-ქოფის აგრეთვე ზოგაერთა ზრინის გასეთების ცნობას, ვითომ რუსეთის მოუთხოვნია ოსმალეთისაგან, დასაჩქარე ჯარების დათხოვნა, რომელიც შეჭრებზე ამ ბოლახ დროს სხვა-და-სხვა შემთხვევით გამოვიდა. გენის ზოლიტიკურ კორრესპონ-

დენიასა დაუბეჭდა ცნობა სოფიადამ, ვითომ განატიანი საზოგადოებელი დონს-მაკით სცადლობს დამალხ, რომ რაიმე მოხაწადობა ჰქონდა ეგრედ-წოდებულს ბურდასან შეთქმულობაში. ამის გამო იგავე შემოსახლებული ბეტრბურგის გასეთი ამბობს: „მართალი მართა ის არის, რომ საზოგადო დაუნების თხოვლობის სამართალსა; ხოლო უნდა, თომ განხონი განახნ-მართლან, ესე იგი განატიულიცეიბან მისედეით, რომელთა ძალიანც ჩვენებს რუსეთის საელხას მოხლეკ თანა დასწრებით უნდა ჩამოართვან; სწორედ ეს სურვილი არ უნდათ, რომ შეუსრულან. ვერ გავიგია, რისთვის ერადებიან და არ უნდათ, რომ ჩვენებს საჯაროთ ჩამოართვან; ეს ხომ ცნადა, რომ შეთქმულობის არაგა მაშინ შექმლად ხსანარგებლად ჩათვალათ, როცა არჩევანები იყო და როცა ამ გვარა სდაპრი ხალხის საფრთხლად ეჭირებოდნათ; ხოლო ესა ველანგათორ სარგებლობას ვერ მისცემს ეს სდაპრი და რადა საჭიროა, რომ ამ სდაპრის ანგვადონ გავმა ზეტივი და გეთილი ხსეკი ზეტიონის განისაო.

გამოცხადდა ახრი სახელმწიფო რჩევის ამის გამო, — თუ რას უნდა განაკუდებს, რა უფლება და ვადებულება უნდა ჰქონდეს საზოგადოებებს უფრთხებსაო.

პარიში სენატმა 141 ხმის უმეტესობით წინააღმდეგ 107 შეაწინააღმდეგა კანონ-პროექტი ზრინების განდების თაობაზე ამ ხსით, რა ხსითაც დეპუტატების ზალატამ მიადლოა.

როცა ზრინი ვიქტორი მიადოდა საფრანგეთად, რეინის გზის სადგომზე უწესოება მოსდა: ბონაპარტისტები ჰყვიროდნენ: „გუშინჯუს ამშურატონსაო!“ ხოლო რესპუბლიკელი უსტვენდენ და იმანდნენ: „გუშინჯუს რესპუბლიკასაო!“ რამდენიმე კაცი დეტუსადებულ იქმნა.

ბელგრადი. სეკუზხინა შეკერიება ის 12 ივლისსაო.

საპალმდარო. ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩუგ (1886) წელიწადი. ქვეყნის შემხინამ 7394. მკელი ინდიქტიონი მე-14, ამისი ქორონიკონი — ულს=478 წელია. დაიწყო 1408 წ. და თავდება 1940 წ. ახალი ინდიქტიონი მე-4, ამისი ქორონიკონი—მ=42 წელიწადი. დაიწყო 1844 წ. და თავდება 2376 წ. 1886 წლის ზედ-ნადები—3.

ივნისი 30 დღით არის.

13 დღე ზარანკევი. ქალწ.-მოწ. აინდინასი, ღირს. ანასი, სომ. ნახატონა-ქი. კათოლ. ანტონისა და დუციანისი. ქეუმარიტი შეა-დღე 12—2—19; ტუილისში მზე ამოდის 4—26, ჩადის 7—38; მოვარე ამოდის 12—20, ჩადის 12—27.

14 დღე შანთია. წინ-მეტყ. ელი-სესი, მეოლი პატრიარხისა, სომენ. წმ. გრიგორის, სომეხთა განმანათლებელის ხაროდან აღმოსვლა. კათოლ. ელისისა და ვსილისა. ქეუმარიტი შეა-დღე 12—2—32; ტუილისში მზე ამოდის 4—26, ჩადის 7—38; მოვარე ამოდის 12—53, ჩადის 1—26.